

Specialfrågelista rörande

K O M E T E R

I slutet av år 1973 uppträder en komet, vilken enligt uppgift skulle bli den ljusstarkaste på mycket lång tid. Senast en remarkabel komet syntes, var i början av detta sekel. Då tilldrog sig den komet, som efter sin upptäckare fick namnet Halley, stor uppmärksamhet bland såväl fackmän som bland gemene man. Ögonvittnen torde ännu kunna berätta därom. Under 1800-talet sågs stora kometer vid upprepade tillfällen och detta torde ha satt spår i folktraditionen.

Avsikten med denna frågelista är att samla uppgifter om iakttagelser av kometer och uppgifter om hur folk reagerat inför dylika himmelsfenomen samt folkliga föreställningar om kometer från både äldre och yngre tid. Det är därvid av vikt att ange huruvida det nedtecknade bottnar i egna iakttagelser och minnen eller om det är fråga om hörsägnen, antingen det gäller enbart iakttagelser eller om det gäller folkliga föreställningar. Sagesmännens ålder, födelse- och vistelseort samt sysselsättning bör alltid noga anges. Skulle ni ha läst om kometer i någon äldre bok, är det värdefullt att uppgift därom lämnas.

Iakttagelser och benämningar

Har ni själv sett någon komet eller har ni träffat någon som sett en komet?

Hur såg den ut? Vilken färg hade den?

Hade kometen olika delar? Vad kallade man de olika delarna?

Stod den stilla eller rörde den sig? I vilket väderstreck stod den? Hur rörde den sig?

Hur länge var den synlig på himlen?

Kallades detta himmelsfenomen något annat än komet i er bygd?

Har ni hört någon av följande benämningar: riset, stjärnan med riset, himlaris, risstjärna, svansstjärna, stjärnan med svansen, rumpstjärna, hårstjärnor, drake, Guds ängel? Har ni hört andra benämningar?

Föreställningar och förklaringar

Var en komets uppdykande en ovanlig händelse? Visade man en komet ett speciellt intresse?

Menade man att det var en och samma komet, som visade sig varje gång en sådan uppträdde eller var det olika kometer?

Trodde man att kometen var en stjärna?

Av vilket material trodde man att kometen bestod? Av eld, rök, sten, dimma eller annat?

Trodde man att Gud eller djävulen sänt kometen?

Vart tog en komet vägen när den försvann?

Trodde man att en komet förebådade någonting?

Trodde man att en komet betydde tur eller otur?

Satte man tiden för kometens uppträdande i förbindelse med olyckor under en viss tid? T.ex. "lika många dagar kometen syntes, lika många månaders skada".

Ansågs det ha någon betydelse, om kometen var stor eller liten, snabb eller långsam eller om den stod vid någon bestämd punkt på himlen, t.ex. ett visst väderstreck, vid någon stjärnbild, planet, stjärna, vid solen eller månen?

Troddes kometen kunna inverka på jorden och människorna på något sätt? Inverkade den t.ex. på väderlek och skörd?

Känner ni till någon händelse, som ansetts ha förorsakats av en komet, t.ex. någon konungs död?

Har ni hört berättelsen om att Jerusalems förstörelse förbådades av en komet? Har ni läst denna eller liknande berättelser i någon bok? Vilken i så fall?

Kometskräck

Känner ni till något fall av kometskräck? Hur yttrade det sig?

Har man på något vis försökt förbereda sig inför kometers ankomst?

Känner ni till om man försökt skydda sig för eller avvärja kometers inverkan på något vis, t.ex. genom att gömma sig och söka skydd på

något ställe, täta huset mot gaser, köpa mediciner, läsa böner, sjunga psalmer eller annat?

Förde skräcken folk samman i grupper, t.ex. åldringar, religiösa sekter eller andra?

Blev någon religiöst omvänd av rädslan inför kometers uppträdande?

Förekom det att folk slutade arbeta, därför att man trodde att världen skulle gå under?

Varför ansågs kometer vara farliga?

Var barnen rädda för kometer? Skrämde man dem för kometer?

Halleys komet 1910

Har ni med egna ögon sett Halleys komet?

Stod det mycket i tidningarna om denna komet?

Var ni ute och tittade på kometen någon natt?

Var det mycket folk ute för att se på kometen?

Beskriv hur det såg ut på himlen?

Märktes det något särskilt i luften eller på himlen, när jorden gick igenom svansen? (Enligt tidningarna skulle jorden passera igenom komets svans natten mot den 18 maj.)

Ansågs denna komet ha någon inverkan på människorna och väderleken eller på världshändelserna?

Sattes sjukdomar och olyckor i samband med denna komets uppträdande?

Var man rädd för denna komet? Talade man om dess uppträdande både i förväg och efteråt?